

SAMMEN^{OM}FREMTIDEN

Projektledelse

Kristine Lykke Roed, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker, klr@fremtidensbiblioteker.dk
Thomas Sture Rasmussen, DB2030/Tænk tanken Fremtidens Biblioteker, tsr@db.dk

Undervisning og udvikling

Nicklas Larsen, Seniorrådgiver og UNESCO Chair in Futures Capabilities, Institut for Fremtidforskning

Udviklingsgruppe

Albertslund, Ballerup, Gladsaxe, Hillerød, Middelfart og Aarhus Bibliotekerne.

Deltagende biblioteker

Albertslund Bibliotek, Ballerup Bibliotekerne, Brønderslev Bibliotek, DOKKI, Fredensborg Bibliotekerne, Frederikssund Bibliotekerne, Gellerup Bibliotek, Gladsaxe Bibliotekerne, Hillerød Bibliotekerne, Holstebro Bibliotek, Højbjerg Bibliotek, Høje-Taastrup Bibliotekerne, Ikast-Brande Bibliotek, Kolding Bibliotek, Middelfart Kultur & Bibliotek, Nyborg Bibliotek, Næstved Bibliotek og Borgerservice, Odense Bibliotekerne, Randers Bibliotek, Rudersdal Bibliotekerne, Silkeborg Bibliotekerne, Skive Bibliotek, Solrød Bibliotek og Kulturhus, Sydhavnens Bibliotek, Tårnby Kommunebiblioteker, Kulturhuse og Biblioteker Aabenraa samt Aalborg Bibliotekerne.

Styregruppe

Michel Steen-Hansen – Direktør i Danmarks Biblioteksforening
Stine Holstrøm Have – Bibliotekschef for Hillerød Bibliotekerne/Bibliotekschefforeningen
Jimmi Mørup Nielsen – Ungdomsskoleforeningen/programleder bl.a.på Folkemøde for Fremtiden
Kjeld Lannig – Rejseholdet fra SAMMEN OM VERDENSMÅL, formand for Seniorer uden Grænser Nord, medlem af bestyrelsen for FN-Forbundet Nord og bestyrelsen for Fredsby Aalborg
Henrik Jokumsen – Lektor på Københavns Universitet

Projektet er støttet af VELUX FONDEN

Hjemmeside: [SAMMEN OM FREMTIDEN](#)

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

INSTITUTTET
FOR
FREMTIDS
FORSKNING

VELUX FONDEN

Om denne manual	4
Om SAMMEN OM FREMTIDEN	5
• Projektets målgrupper	6
Om fremtidsværksteder	7
• Fremtidsværkstedets faser	8
• Hvorfor fremtidsværksteder?	9
◦ Hvorfor fremtidsværksteder på biblioteket?	9
◦ Hvorfor klimahandling?	9
Afholdelse af fremtidsværksteder	10
• Før afholdelse af fremtidsværksteder	11
◦ Valg af tematisk spor	11
◦ Rekruttering	11
◦ Rummet	11
◦ Stemning og tema	11
◦ Den tomme stol	11
◦ Pressedækning og formidling	11
◦ Praktisk afvikling på dagen	12
◦ Materialer og værktøjer	12
◦ Oversigt over fremtider	12
◦ Tidsplan	12
• På dagen for afholdelse af fremtidsværkstedet	13
◦ Velkomst og introduktion	14
◦ Fremtidsværkstedets fem faser	16
◦ Afrunding og tak for i dag	27
• Efter afholdelse af fremtidsværksteder	28
◦ Udstillinger og offentliggørelse	28
◦ Fælles event/præsentation på Klimafolkemødet	28
◦ Skriftlig og/eller visuel dokumentation	28
◦ Løbende kommunikation og engagement	28
Bilag 1 - 5	29

OM DENNE MANUAL

Manualen er designet af Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og Institut for Fremtidforskning som en inspirationskilde til afholdelse af lokale fremtidsværksteder på biblioteker under projektet SAMMEN OM FREMTIDEN, 2024-2025. Manualen bygger på best-practice fra bibliotekerne i projektets udviklingsgruppe, men kan tilpasses lokale behov og forhold. Der er udpræget metodefrihed til afholdelse af fremtidsværksteder lokalt, så dette skal ses som guidelines og inspiration - men der må gerne tænkes ud af boksen.

I manualen finder man de værktøjer til gennemførelse af fremtidsværksteder, som vi har fundet bedst egnede og relevante for dette projekt. UNESCOs guide til fremtidsværksteder (Futures Literacy LAB) indeholder flere metoder og værktøjer, som I kan læse mere om her: [Futures Literacy Laboratory Playbook](#).

Vores håb er, at vi i Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og Institut for Fremtidforskning med projektet SAMMEN OM FREMTIDEN får introduceret futures literacy som metode på bibliotekerne, og at fremtidsværkstederne som arena vil være noget, der udfoldes lokalt på bibliotekerne efterfølgende i forbindelse med andre tematikker og andre projekter.

God arbejdslyst!

Nicklas Larsen, Institut for Fremtidforskning
Thomas Sture Rasmussen og Kristine Lykke Roed, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker
København, 2024

OM SAMMEN OM FREMTIDEN

Projektet SAMMEN OM FREMTIDEN sætter særligt fokus på at skabe lokale klimahandlinger på tværs af generationer, med biblioteket som ramme og facilitator. Et forandrings- og forankringsprojekt til at engagere borgere i bæredygtige handlefællesskaber.

SAMMEN OM FREMTIDEN bygger videre på viden og læring opbygget i Tænk tankens tidligere projekt SAMMEN OM VERDENSMÅL, på de eksisterende handlefællesskaber, der er etableret gennem det projekt og måske stadig er aktive, samt bibliotekernes kompetencer med at facilitere mødet mellem borgerne.

Med projektet ønsker man gennem generationsmøder mellem unge og voksne 60+, at skabe et afsæt for nye fælles forståelser af og håb for en grøn fremtid.

Ved hjælp af metoden Futures Literacy eller "fremtidskundskab" arbejder man med en demokratisering af fremtiden, i form af tilegnelse af færdigheder og sprog, som giver mulighed for at tage del i den demokratiske debat om fremtiden. Så man kan bevæge sig fra pacificerende fremtidsforestillinger til håb og handlemuligheder, hvor f.eks. nye mere bæredygtige fremtidsbilleder kan etableres som alternativ til eksisterende klimadystopier.

Generationsmøder for (fornyet) håb

På den ene side har man en ældre generation, der ønsker at overdrage en bedre og mere bæredygtig verden til de næste generationer. På den anden side oplever man unge, der mistrives, og for nogens vedkommende en oplevelse af, at klimaets tilstand er de ældre generationers skyld. Her er brug for metoder til at bygge bro mellem generationskløfterne, så de sammen får mulighed for at skabe et fælles billede af en bedre fremtid – som kan give håb og anledning til handling.

Projektet involverer

- Uddannelse af 60 biblioteksansatte fra 30 biblioteker til facilitering af fremtidsværksteder.
- Afholdelse af lokale fremtidsværksteder som generationsmøder på 30 biblioteker.
- Konkrete fælles klimahandlinger, lokalt på bibliotekerne på tværs af generationer.

PROJEKTETS MÅLGRUPPER

Projektet involverer tre målgrupper. Først og fremmest ansatte på bibliotekerne, som uddannes til at facilitere fremtidsværksteder og afvikle klimahandlinger. Dernæst voksne 60+ samt unge, som skal deltage i fremtidsværkstederne, udtænke og afvikle de konkrete klimahandlinger lokalt.

Biblioteksansatte: Som biblioteksansat er man en væsentlig aktør i forhold til at facilitere generationsmøderne. Man kan med sit lokalkendskab både være indgangen og kontakten til unge og ældre i de fællesskaber, man allerede samarbejder med, facilitere fremtidsværksteder, samt yde den nødvendige ramme for de videre klimahandlinger.

Voksne 60+: Voksne 60+ er bredt defineret og dækker alle i alderen omkring 60 år og derover.

Vi i Tænk tanken Fremtidens Biblioteker ved fra projektet SAMMEN OM VERDENSMÅL, at det skaber bedre trivsel for målgruppen, at give seniorerne en ramme for at handle sammen om noget meningsfyldt. Målgruppen af voksne 60+ har fundet særlig energi og mening i at lave klimahandlinger på tværs af generationer, fordi deltagerne får mulighed for at engagere andre, lære fra sig og selv lære nyt. For seniorerne handler det om dels at give noget tilbage til de kommende generationer, dels at de oplever at kunne videregive erfaringer, viden og livskompetencer til de yngre generationer, som er brugbare og meningsfulde. Og endeligt at de gør noget sammen med andre for en bedre fremtid.

Unge: Da deltagelse i fremtidsværksteder kræver et vist abstraktionsniveau, anbefales en nedre aldersgrænse for de unge deltagere svarende til folkeskoletrin 8.-9. klasse eller gymnasiet.

Adskillige undersøgelser viser, at unge er meget optagede af klimaforandringerne. Senest har en undersøgelse fra Tænk tanken Kraka fra 2023 vist, at i en tid fyldt med usikkerhed, krig og kriser, er klimaforandringer det største bekymringspunkt blandt unge i alderen 12-30 år. Gennem fremtidsværksteder kan de unge sammen med seniorer skabe nye billeder på fremtiden, få nye og realiserbare handlemuligheder og opleve håb og handling sammen med andre.

→ Rekruttering

I dette projekt er det op til de enkelte biblioteker i samarbejde med eksisterende seniorers handlefællesskaber at finde ud af, hvem det lokalt giver mening at invitere med ind til fremtidsværkstederne. Find inspiration til rekruttering af de respektive målgrupper i bilag 5.

OM FREMTIDSVÆRKSTEDER

Fremtidsværksteder, også kendt som Futures Literacy Labs, er en metode udviklet af Riel Miller, tidligere Head of Futures Literacy and Foresight hos UNESCO, til at hjælpe mennesker med at blive mere bevidste om deres egne opfattelser af fremtiden og forbedre deres evne til at forestille sig alternative fremtidsscenerier.

Disse fremtidsværksteder er opbygget i flere faser, som systematisk fører deltagerne gennem en proces, hvor de udforsker deres nuværende forståelse af fremtiden, udfordrer eksisterende antagelser, og skaber nye spørgsmål, indsigter og perspektiver på fremtiden som noget, de selv kan være med til at forme gennem egne opfattelser og handlinger.

Grundlæggende handler fremtidsværksteder om at fremme deltagernes *fremtidskundskab*, på engelsk kendt som Futures Literacy. Det vil sige evnen til at vide, hvordan man forestiller sig fremtiden, og hvorfor det er nødvendigt. Fremtidskundskab er en essentiel kompetence, der gør det muligt for mennesker at forstå og tolke fremtidens rolle i vores dagligdagshandlinger og observationer af verden omkring os.

Det hjælper os med bedre at forstå den rolle, fremtiden og fremtidsforståelser spiller i vores liv nu og her. Det er en evne sammenlignelig med læse- og skrivefærdigheder, og altså en essentiel evne, som alle kan og bør mestre, og som er tilgængelig for alle.

Mennesker kan forbedre deres evne til at 'bruge fremtiden' og blive mere 'futures literate' baseret på to grundlæggende principper:

- 1. Fremtiden eksisterer ikke endnu og kan kun forestilles.**
- 2. Mennesker besidder en naturlig evne til at forestille sig.**

Det betyder, at mennesker er i stand til at lære at forestille sig fremtiden og det er det, man træner i et fremtidsværksted.

→ [Læs mere om baggrunden for Futures Literacy her.](#)

- 1. Opvarmning – udsyn og handlekraft:** Rammen sættes med afsæt i at starte samtalen om fremtiden baseret på deltagerens individuelle position ift. udsyn og handlekraft.
- 2. Italesæt fremtiden – åbenhed, opdagelse, håb og frygt:** Deltagerne starter med at dele deres nuværende tanker og forventninger om fremtiden. Dette hjælper med at identificere implicite antagelser og vante tankemønstre.
- 3. Nye perspektiver på fremtiden – kreativ friktion:** Gennem kreative øvelser og scenarieudvikling undersøger deltagerne forskellige mulige fremtider. Denne fase udfordrer de gængse forestillinger og åbner op for nye måder at tænke på fremtiden.
- 4. Gentænk nutiden – refleksion og læring:** I den afsluttende fase reflekterer deltagerne over, hvad de har lært, og hvordan denne nye forståelse kan omsættes til handlinger i nutiden. Målet er at udvikle fremtidskundskab, der kan styrke deltagerens evne til at navigere i en usikker og kompleks verden.
- 5. Klimahandling – fra tanke til handling:** Ved at følge fremtidsværkstedet op med en klimahandling bygger man videre på det håb, man i fællesskab har skabt i værkstedet. Mikrohandlinger er vigtige, fordi det giver motivation og håb og dermed er med til at mobilisere fra italesættelse af problemer til handling. Se bilag 1 for inspirationskatalog med konkrete klimahandlinger.

HVORFOR FREMTIDSVÆRKSTEDER?

Fremtidsværksteder er et stærkt værktøj til at klæde borgere på til fremtiden, ved at skabe rammerne for at de udvikler fremtidskundskab.

Det er vigtigt, fordi det at have fremtidskundskab forbedrer menneskers evne til at forberede sig på uforudsete ting og opfinde nye løsninger i en verden præget af usikkerhed og konstant forandring. Man bliver så at sige klædt på til at begå sig i en omskiftelig verden og til at påvirke den retning, samfundet bevæger sig i. Det skaber håb og handlekraft.

At mestre fremtidskundskab som færdighed styrker forestillingsevnen, gør mennesker i stand til at blive bevidste om kilderne til håb og frygt, ligesom man ved at udvide fremtidsbillederne bedre kan værdsætte mangfoldighed i verden omkring sig og de valg, man træffer.

Hvorfor fremtidsværksteder på biblioteket?

At udvikle fremtidskundskab handler i høj grad om at stimulere og træne forestillingsevnen – noget der ligger i selve det at læse litteratur, hvor man lærer at træde ind i andre verdener, møde andre liv og perspektiver. Det er noget, der allerede ligger indbygget i bibliotekernes opgave og DNA.

Ligeledes styrker deltagelse i fremtidsværksteder borgernes demokratiske færdigheder til at deltage i den offentlige samtale om fremtiden, som falder sammen med bibliotekernes opgave om demokratisk deltagelse, handlefællesskaber og lige adgang. Det betyder, at folkebiblioteket både har og er et godt afsæt for at skabe fremtidsværksteder som ramme for borgernes tilegnelse af fremtidskundskab.

Hvorfor klimahandling?

Fremtidsværksteder afsluttes altid med en handling for at aktivere de nye indsigter, håb og handlekraft ude i virkeligheden. Futures Literacy kan som metode indgå i mange sammenhænge og bruges på en bred vifte af temaer. Projektet SAMMEN OM FREMTIDEN handler imidlertid specifikt om at skabe en bæredygtig fremtid, og derfor afsluttes fremtidsværksteder i dette projekt med netop en klimahandling.

Når man ser på hvilke af samfundets store udfordringer der pt. fylder mest, er klimakrisen ikke til at komme udenom. Flere biblioteker bliver netop nu en integreret del af lokale klimahandleplaner og står allerede stærkt i afprøvelse og facilitering af netop mikrohandlinger indenfor klimadagsordenen. Fremtidsværksteder kan her være en af flere løsninger til at motivere og mobilisere borgere til handling.

AFHOLDELSE AF FREMTIDSVÆRKSTEDER

Denne manual er som nævnt udarbejdet som inspirationsmateriale til afholdelse af fremtidsværksteder lokalt på biblioteker. I de kommende afsnit vil de ting, det er vigtigt at være opmærksom på før, under og efter afholdelse af fremtidsværksteder blive præsenteret, ligesom selve forløbet af et fremtidsværksted er beskrevet.

Der findes desuden inspiration til rekruttering af deltagere (voksne 60+ og unge), intern rekruttering på bibliotekerne, facilitering af fremtidsværksted, formidling, konkrete klimahandlinger samt opfølgning og dokumentation.

Det anbefales, at fremtidsværkstederne afholdes som anført med de konkrete elementer, men man er velkommen til at graduere og nytænke rammerne omkring selve fremtidsværkstedet ift. temaer, lokation, tidsplan mv.

Før afholdelse af fremtidsværksteder	På dagen for fremtidsværkstedet	Efter afholdelse af fremtidsværksteder
<ul style="list-style-type: none">◦ Overvejelser af tematiske spor, brug af litteratur, inspiration fra andre.◦ Rekruttering af deltagere◦ Forberedelse til fremtidsværksted "på dagen"	<ul style="list-style-type: none">◦ Velkomst og introduktion◦ 5 faser<ul style="list-style-type: none">OpvarmningItalesæt fremtidenNye perspektiver på fremtidenGentænk nutidenKlimahandling◦ Afrunding og tak for i dag	<ul style="list-style-type: none">◦ Afvikling af konkret klimahandling◦ Formidling af event◦ Afrapportering til Tænk tanken

FØR AFHOLDELSE AF FREMTIDSVÆRKSTEDER

Når man planlægger et fremtidsværksted, er der flere overvejelser, som kan hjælpe med at sikre, at arrangementet bliver både meningsfuldt og engagerende for deltagerne. De væsentligste er listet op her.

Valg af tematiske spor: Fremtidsværksteder kan laves over mange forskellige temaer. Overvej derfor hvilke tematiske spor, der skal danne grundlaget for fremtidsværkstedet. Temaerne bør være relevante for deltagerne og de mål, der er sat for værkstedet. For eksempel kan temaerne omfatte teknologiens indvirkning på samfundet, klimaforandringer, social retfærdighed, eller fremtidens arbejdsmarked. Disse temaer vil forme diskussionerne og de fremtidsscenarier, deltagerne vil udvikle.

Da formålet med SAMMEN OM FREMTIDEN er lokale klimahandlinger, anbefales følgende ramme, der kan tilpasses det lokale fremtidsværksted: "En bæredygtig fremtid for EMNE, LOKATION, i år 2050."

Rekruttering: Når deltagerne skal rekrutteres, kan det både ske ved at udforske nye samarbejder, der kan rekrutteres igennem, men der kan også tages udgangspunkt i potentielle deltagere, som man allerede kender på de lokale biblioteker. Sørg også meget gerne for at aktivere rejseholdsdeltagere fra projektet SAMMEN OM VERDENSMÅL, hvis netværket fortsat er aktive på det pågældende bibliotek. Det kan være nyttigt at tage udgangspunkt i etablerede netværk og grupper, som allerede er aktive og engagerede i de emner, der er relevante for fremtidsværkstedets tema.

I bilag 4 findes tekster til inspiration, når der skal rekrutteres borgere og kollegaer til fremtidsværksteder. Man er velkommen til at bruge teksterne, som de er, eller udvælge relevante dele.

I bilag 5 er en oversigt over potentielle deltagere indenfor projektets målgrupper.

Rummet: Vælg et sted, der kan rumme 30-35 personer, med fleksibilitet til både gruppearbejde og fælles diskussioner. Det kan være alternative settings som f.eks. at afholde værkstedet i naturen, i en skov, eller mere klassisk med afholdelse på biblioteket, der tilbyder en mere struktureret og tryk ramme.

Stemning og tema: Prøv så vidt muligt at vælge et fysisk rum, der afspejler temæet for fremtidsværkstedet, signalerer bæredygtighed eller fremtidstænkning. Hvis lokalet ikke naturligt har dette præg, kan man iscenesætte det med elementer, der signalerer fremtid eller bæredygtighed. Det kan inkludere dekorationer som f.eks. teknologirelaterede genstande, robotter eller grønne planter, der skaber en futuristisk og grøn atmosfære. Målet er at skabe en inspirerende ramme, der stimulerer deltagerne til at tænke kreativt.

Den tomme stol som symbolsk element for fremtidens generationer: En tom stol kan placeres centralt i rummet som et symbol på fremtidige generationer. Under introduktionen kan denne stol præsenteres og bruges som et tilbagevendende element, hvor deltagerne opfordres til at overveje, hvad fremtidige generationer ville tænke om de diskuterede emner. Dette skaber en konkret påmindelse om det langsigtede perspektiv, som værkstedet fokuserer på.

Pressedækning og formidling: Overvej tidligt i processen om man gerne vil have lokalpressen til at dække fremtidsværkstedet, eller hvordan man ellers vil formidle arrangementet via SoMe og lignende.

Praktisk afvikling af dagen: Som facilitatorer har man formentlig nok at gøre med at facilitere fremtidsværkstedet. Overvej derfor, om der er brug for kollegaer til den praktiske del som f.eks. at tage billeder til formidling, hjælpe ved gruppediskussioner, stå for mad, kaffe, te mv. og generelt stå til rådighed omkring praktikken, så facilitatorerne kan koncentrere sig om at føre deltagerne godt igennem fremtidsværkstedet.

Materialer og værktøjer: Manualer, post-its, skriveredskaber og flipovers. Afhængig af den specifikke playbook, som vil blive udarbejdet til det specifikke fremtidsværksted, kan yderligere materialer eller værktøjer blive nødvendige. Sørg for at have disse klar.

Oversigt over fremtider: På en væg i rummet, hvor fremtidsværkstedet skal afholdes, kan man forberede en oversigt over fremtider til brug under dagens øvelser. Der skal være fire kolonner med følgende overskrifter: Den formodede fremtid, Den ønskværdige fremtid, Den alternativ fremtid, Klimahandlinger.

Tidsplan: Det anbefales at afholde fremtidsværkstedet på ca. tre timer, bl.a. fordi det kan være hensigtsmæssigt at tilpasse det skoleskemaer, hvis man ønsker at inddrage elever fra ungdomsuddannelser el.lign. Skabelonen for afholdelse af fremtidsværksted er i denne manual derfor på tre timer, men man kan tilpasse det, som man ønsker.

Forslag til tidsdisponering, jf. manualen:

Velkomst og introduktion	15 min.
◦ 5 faser	
· Opvarmning	15 min.
· Italesæt fremtiden	30+20 min.
Pause	10 min.
· Nye perspektiver på fremtiden	20 min.
· Gentænk nutiden	30 min.
· Klimahandling	25 min.
◦ Afrunding og tak for i aften	5 min.

Buffer på 10 minutter.

→ Husk at afsætte tid til pauser undervejs.

PÅ DAGEN FOR AFHOLDELSE AF FREMTIDSVÆRKSTEDET

Følgende materiale er tilgængeligt til brug ved afviklingen af lokale fremtidsværksteder:

- **MANUAL:** Brug nærværende manual som facilitators støtteredskab under afviklingen ved behov.
- **POWERPOINT DECK:** Brug tilhørende powerpoint deck til visning i lokalet efter ønske. Powerpoint decket er redigerbart og kan derfor tilpasses lokalt.
- **INTRODUKTIONSVIDEO:** Brug introduktionsvideoen med Nicklas Larsen fra Institutet for Fremtidsforskning efter ønske, læs alternativt manuskript til introduktionsvideoen højt (s. 16 i denne manual) eller lav egen introduktion til det lokale fremtidsværkstedet.
- **TEMPLATE:** Brug templateen med oversigt over fremtidsværkstedets faser efter ønske. Den kan trykkes i stort format og hænges på en væg i lokalet eller printes i f.eks. A3 og deles ud til deltagerne, så de selv kan følge med i fremtidsværkstedets faser. Vær bevidst om hvad templateen skal bruges til ift. om den hænger på en væg eller printes til individuelt brug.

Materialet er udviklet af Tænkertanken Fremtidens Biblioteker og Institutet for Fremtidsforskning til projektet SAMMEN OM FREMTIDEN og ligger frit tilgængeligt på Tænkertankens hjemmeside: [SAMMEN OM FREMTIDEN](#)

VELKOMST OG INTRODUKTION – SÆT SCENEN (15 MIN.)

FORMÅL: Sætte scenen ved at italesætte tema og vinde deltagernes tillid. Få dem til at tro på at processen kan bringe noget interessant og spændende med sig, og at de derfor bare skal fokusere på at lege med.

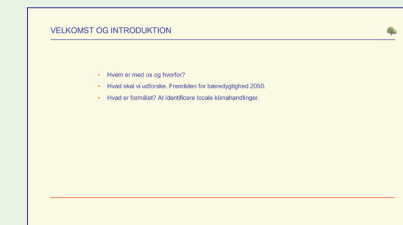
MATERIALER: Power point deck slide 2-3, introduktionsvideo/-tekst.

VARIGHED: 15 min.

INSTRUKTION

- 1. Velkomst:** Introduktion ved dagens værter, herunder tidsramme, kort præsentation af deltagerne, dagens rammesætning, forløb og praktiske informationer.
- 2. Introduktion til Futures Literacy/Fremtidskunskaber:** Fælles introduktionsvideo ved Nicklas Larsen fra Institut for Fremtidsforskning vises via link (slide 3).

Alternativt oplæses nedenstående tekst.

INTRODUKTION TIL FUTURES LITERACY

(til oplæsning i stedet for introduktionsvideo):

Velkommen til. I skal nu til og i gang med et fremtidsværksted. Men inden vi kommer så langt, så skal I lige have lidt ord med på vejen.

At forestille sig fremtiden er noget, vi gør helt naturligt – vi planlægger, drømmer og ser fremad. Men selvom vi gør det hver dag, ved vi faktisk ret lidt om, hvordan vi kan blive bedre til det. UNESCO har gjort et vigtigt stykke arbejde med deres futures literacy-metode, som hjælper os med at blive mere bevidste om, hvordan vi aktivt kan bruge fremtiden til at informere nutiden.

Fremtiden er ikke givet på forhånd, og der er mange mulige fremtider. Det er vigtigt at forstå, at vi kan påvirke den – både ved at handle og ved at undlade at handle. Derfor er det afgørende, at vi forholder os til, hvordan vi ønsker, at fremtiden skal se ud.

Vi kan snakke om at demokratisere fremtiden, altså prøve at give alle en stemme. Det er tankevækkende at når vi er ude i skolerne, lyser eleverne helt op, når de får chancen for at komme med deres vision, som de siger, der er aldrig nogen der har spurgt os om hvordan VORES fremtid skulle se ud.

Når vi forestiller os fremtiden, lærer vi at arbejde med usikkerhed. Det gør os bedre til at håndtere forandringer og ting vi ikke kan forudse, fordi vi har trænet vores evne til at tænke fremad. Det hjælper os med at være fleksible og finde løsninger i en verden, der bevæger sig hurtigt og ofte er kompleks.

Alle har mulighed for at forestille sig fremtiden. Men ikke alle har de samme ressourcer eller chancer for at drømme om en bedre fremtid. Dem, der har mulighed for det, har et ansvar for at bruge deres evne til at skabe forandringer – til gavn for både sig selv og samfundet.

At tale om fremtiden på et bibliotek er ikke bare meningsfuldt – det er nødvendigt. Biblioteker har altid været steder for læring, oplysning og viden. Her mødes vi for at dykke ned i fortiden og nutiden gennem litteratur, men bibliotekerne er også ideelle steder for at udforske fremtiden. Her kan vi stille de store spørgsmål om, hvad der kommer, og hvordan vi kan være med til at forme det.

Fremtidskundskab – eller futures literacy – styrker både individet og samfundet. Ved at tale om fremtiden på biblioteket gør vi fremtidstænkning tilgængelig for flere – ikke kun for eksperterne eller dem med magt og ressourcer, men også for os alle sammen. Biblioteker er en platform for os alle, og derfor er det her, vi kan inspirere hinanden til at tænke nyt og se fremad.

Husk, at fremtiden ikke eksisterer endnu. Den findes kun i billeder, og vi må fortolke og forstå de fremtidsbilleder, vi har til rådighed. Hvad betyder de? Hvem har skabt dem, og med hvilket formål?

På den måde kan vi tage ejerskab over vores egen fantasi og forestillingsevne. Velkommen til Sammen om Fremtiden – et projekt skabt til at samle generationer om klimahandling på danske biblioteker, udviklet af Tænketanken Fremtidens Biblioteker og Institutet for Fremtidsforskning, med generøs støtte fra Velux Fonden.

FASE 1: OPVARMNING – UDSYN OG HANDLEKRAFT (15 MIN.)

ØVELSE 1: The Polak Game

FORMÅL: At gøre deltagerne bevidste om deres egen opfattelse af fremtiden og eget syn på handlekraft til at påvirke udviklingen.

MATERIALER: Powerpoint deck slide 5-7, maler-tape, post-its, skriveredskaber.

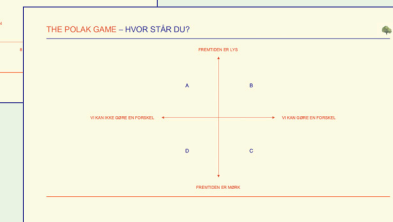
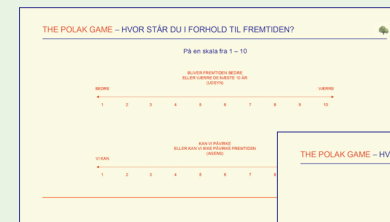
VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: Denne øvelse er en effektiv metode til at afdække, hvordan mennesker ser på fremtiden, og hvordan de vurderer deres egen evne til at påvirke den. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er rigtige eller forkerte positioner, men at vi er påvirket af vores oplevelser, baggrund og de ting, vi ser. At vi står et sted i dag, betyder ikke, at vi er låst, da vi kan flytte os, efterhånden som vi oplever forskellige ting, indser og lærer nyt.

INSTRUKTION

Forberedelse: Marker et kryds på gulvet med f.eks. malertape, ca. 2 x 2 meter med 10 skaleringspunkter på hver akse. Alternativt kan man bruge lokalets fire vægge som matricens verdenshjørner.

1. Læs spørgsmålene på slide 6 højt.
2. Giv deltagerne et øjeblik til at reflektere over de to spørgsmål og skriv deres egen placering ned på en post-it. De skal skrive det ned individuelt for at undgå at de placerer sig det samme sted alle sammen.
3. Introducer Polak Game matricen. Bed deltagerne placere sig på matricen på baggrund af deres nedskrevne svar på spørgsmål 1 og herefter spørgsmål 2.
4. Når alle har valgt deres position, faciliteres en åben samtale. Bed deltagerne dele, hvorfor de ser på fremtiden, som de gør, hvorfra deres billede af fremtiden stammer, og hvad der skal til for, at de rykker sig i en anden retning.

ØVELSE 1: **The Polak Game – Fortsat**

De 4 relative positioner:

A: Optimistisk, men ser sig selv som en observatør snarere end en aktiv aktør. (**Passiv**)

B: Optimistisk og føler, at de kan gøre en forskel. (**Indflydelse**).

C: Pessimistisk, men tror stadig på, at de kan påvirke fremtiden til en vis grad. (**Realist**).

D: Pessimistisk og føler sig ude af stand til at ændre noget. (**Magtesløs**).

→ **TIP:**

Ved få deltagere kan man med fordel tage samtalen om de forskellige og relative positioner i plenum.

Ved mange deltagere kan man lade deltagerne samtale indbyrdes i deres respektive firkanter.

FASE 2: ITALESÆT FREMTIDEN – ÅBENHED, OPDAGELSE, HÅB OG FRYGT (50 MIN.)

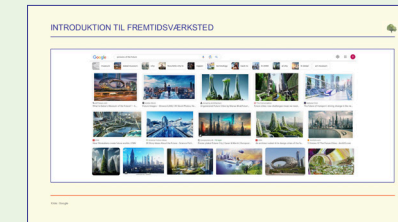
ØVELSE 2: Analyse af fremtidsbilleder omkring os

FORMÅL: At gøre deltagerne bevidste om, at der findes dominerende billeder på/fortællinger om fremtiden, herunder kilder/afsendere med særlige agendaer, samt at gøre deltagerne i stand til kritisk at vurdere fremherskende opfattelser af fremtiden.

MATERIALER: Powerpoint deck slide 9-11

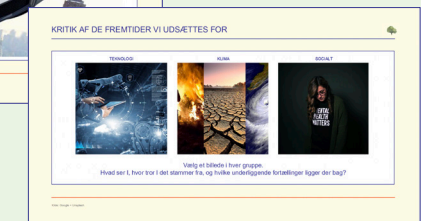
VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: Fremtiden eksisterer ikke. Det gør den først når vi tænker på den, taler om den, eller behandler visioner og billeder af den. At udfordre dominante fremtidsbilleder er derfor afgørende for at styrke forestillings- evnen, inkludere mangfoldige perspektiver og forberede os på en usikker fremtid, der endnu ikke er givet. Når vi kritisk vurderer de fremherskende opfattelser af fremtiden, undgår vi at blive fanget i en snæver tankegang baseret på eksisterende fortællinger. Dette er afgørende for at sikre, at vi ikke uforvarende bidrager til uønskede udviklinger. Samtidig hjælper det os med at inkludere stemmer og værdier fra grupper, der måske ellers ikke bliver hørt, hvilket skaber en mere retfærdig og inkluderende vision for fremtiden.

INSTRUKTION

1. Vis slide 9 og 10, og forklar ganske kort, at der findes bestemte visualiseringer af fremtiden, og at vi skal være opmærksomme på, hvilke kilder der fodrer vores syn på fremtiden. (5min).
2. Vis slide 11 og fordel deltagerne i grupper. Bed hver gruppe vælge et af de tre billeder.
3. Gruppediskussion om det valgte billede (5min.)
 - Hvad ser du på billedet? Hvordan viser billedet en fremtidig verden?
 - Hvem tror du har lavet billedet, og hvad tror du, de vil fortælle os med billedet?
 - Hvordan kan billedet påvirke os eller andre?
4. Opsamling i plenum, hver gruppe fortæller om deres analyse af det valgte billede (5min.)

ØVELSE 3: Den formodede fremtid

FORMÅL: At identificere fremtiden, som deltagerne formoder, den vil se ud, hvis intet ændrer sig.

MATERIALER: Oversigt over fremtider, post-its, skriveredskaber

VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: I denne øvelse bygges der videre på de eksisterende fremtidsbilleder, deltagerne netop har arbejdet med. De skal nu forestille sig hvordan fremtiden vil se ud, hvis det vi ser i nutiden, fortsætter ind i fremtiden. Dette er også første del af den mapping af fremtider, som deltagerne skal igennem i fremtidsværkstedet.

INSTRUKTION

Forberedelse: Lav en oversigt over de fremtider, som der skal arbejdes med på dagen, og hæng den op på væggen; *Den formodede fremtid, Den ønskværdige fremtid, Den alternative fremtid, Klimahandlinger.*

1. Giv deltagerne 2min. til individuelt at skrive ned på post-its (et budskab pr. post-it), *hvordan de tror, at fremtiden ser ud baseret på det, de ved i dag.*
2. Inddel i grupper og giv deltagerne 8min. i gruppen til at nå frem til 3 udsagn/ord (et budskab pr. post-it).
3. Opsamling i plenum. Hver gruppe fortæller kort, hvorfor de har valgt netop de tre udsagn/ord, mens facilitator samler deres post-its sammen og sætter dem på oversigten/mappingen under *Den formodede fremtid.* En gruppe ad gangen.

ØVELSE 4: Tidsrejse til den ønskværdige fremtid i 2050

FORMÅL: At flytte os til fremtiden i 2050 og undersøge den, så deltagerne bliver i stand til at formulere en anden fremtid.

MATERIALER: Powerpoint deck slide 13

VARIGHED: 5 min.

Til facilitator: Tidsrejsen laves til år 2050, fordi det er tilstrækkelig langt ude i fremtiden til, at der ikke eksisterer ét dominerende billede på denne fremtid, og tilstrækkeligt tæt på nutiden til at det ikke opleves alt for abstrakt. At undlade at gøre det for abstrakt øger muligheden for, at deltagerne kan tænke i konkrete (klima)handlinger, der kan udføres i morgen, og som vil føre til en bedre fremtid. For de unge deltagere kan det sættes i kontekst til deres egne liv, mens det for de ældre deltagere evt. kan sættes i kontekst af deres børn eller børnebørns fremtidige liv. Bed evt. deltagerne tænke 25 år tilbage – "Hvilke ting findes nu, som ikke fandtes for 25 år siden?"

INSTRUKTION

1. Start med at skabe en atmosfære, hvor deltagerne kan slappe af og åbne op for deres fantasi. Brug f.eks. teknikker som guidet meditation eller visualisering for at hjælpe dem med at forestille sig, hvordan den ønskede fremtid i 2050 føles.
2. Bed deltagerne om at lukke øjnene og læs slide 13 højt.
3. Bed deltagerne åbne øjnene igen og spørg kort, hvordan de forestillede sig deres ønskværdige fremtid i 2050:
 - Hvordan ser din ønskværdige fremtid i 2050 ud?
 - Evt. hjælpespørgsmål:
 - Hvordan ser der ud? Hvilke ting kan du se?
 - Hvordan ser vores dagligdag ud?
 - Hvad arbejder vi med, hvordan bruger vi vores fritid, og hvilke relationer har vi?
 - Hvad er vigtigst for os?

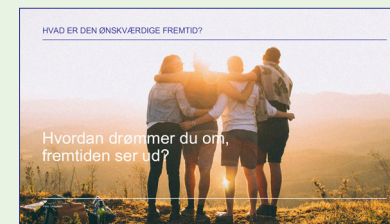

ØVELSE 5: Den ønskværdige fremtid**FORMÅL:** At identificere fremtiden, som deltagerne ønsker, den vil se ud.**MATERIALER:** Oversigt over fremtider, post-its, skriveredskaber**VARIGHED:** 15 min.

Til facilitator: Der er forskel på den formodede fremtid, som vil ske, hvis vi ikke handler anderledes i nutiden (øvelse 3), og på den ønskværdige fremtid, som vi drømmer om og har mulighed for at påvirke, når vi handler anderledes i nutiden. For deltagerne kan det formentlig være svært at lave denne distinktion undervejs i øvelserne. Det er ikke forkert at komme til at blande de to fremtider sammen, men vær opmærksom på at italesætte netop dette skel (efter øvelsen er lavet), som mappingen af fremtider skaber rum for. Det er netop her, man begynder at blive bevidst om at den fremtid, man selv drømmer om, måske ikke er den samme som den formodede fremtid, og at man selv har ret til og mulighed for at formulere en anden ønskværdig fremtid.

INSTRUKTION

1. Giv deltagerne 2 min. til individuelt at skrive ned på post-its (et budskab pr. post-it), *hvordan de ønsker, at fremtiden ser ud.*
2. Inddel i grupper og giv deltagerne 8min. i gruppen til at nå frem til 3 udsagn/ord (et budskab pr. post-it).
3. Opsamling i plenum. Hver gruppe fortæller kort, hvorfor de har valgt netop de tre udsagn/ord, mens facilitator samler deres post-its sammen og sætter dem på oversigten/mappingen under *Den ønskværdige fremtid.* En gruppe ad gangen.

FASE 3: NYE PERSPEKTIVER PÅ FREMTIDEN – KREATIV FRIKTION (20 MIN.)

ØVELSE 6: Udforskning af alternative fremtider

FORMÅL: At udfordre deltagerne ved at præsentere dem for en bizar og alternativ fremtidsfortælling, der giver anledning til at udvikle nye idéer, der ikke blot følger de etablerede spor, underliggende antagelser og nuværende fremtidsbilleder.

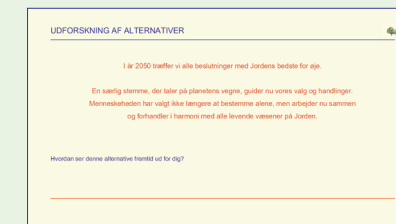
MATERIALER: Powerpoint deck, slide 17, oversigt over fremtider, post-its og skriverejskaber

VARIGHED: 20 min.

Til facilitator: Baseret på de identificerede underliggende antagelser/fortællinger om de formodede og ønskværdige fremtider, udforskes nu en alternativ fremtid. Den alternative fremtid undersøges som et middel til at forstå, hvilke nye handlinger eller strategier, der kan føre til mere bæredygtige eller innovative løsninger. Denne tilgang gør det muligt at opdage potentialet for radikalt anderledes fremtider, og dette trin er afgørende for at udvikle nye ideer, der ikke blot følger de etablerede spor, men som tør bevæge sig ud i ukendt territorium for at opnå mere bæredygtige eller inspirerende fremtider.

INSTRUKTION

1. Start med at gøre det klart for deltagerne, at der nu kommer noget lidt alternativt, og at de skal huske bare at lege med og acceptere præmissen for øvelsen.
2. Bed deltagerne om at lukke øjnene og læs slide 17 højt. Læs det evt. to gange.
3. Giv deltagerne 2min. til individuelt at skrive ned på post-its (et budskab pr. post-it), hvordan de ser, *den alternative fremtid*.
4. Inddel i grupper og giv deltagerne 8min. i gruppen til at nå frem til 3 udsagn/ord (et budskab pr. post-it).
5. Opsamling i plenum. Hver gruppe fortæller kort, hvorfor de har valgt netop de tre udsagn/ord, mens facilitator samler deres post-its sammen og sætter dem på oversigten/mappingen under *Den alternative fremtid*. En gruppe ad gangen.

FASE 4: GENTÆNK NUTIDEN – REFLEKSION OG LÆRING (30 MIN.)

ØVELSE 7: Tidsrejse tilbage til nutiden og identifikation af nye indsigter og spørgsmål

FORMÅL: Ved hjælp af "back casting" at hjælpe deltagerne til at gentænke nutiden og nuværende handlinger med udgangspunkt i deres formulerede ønskværdige fremtid

MATERIALER: Powerpoint deck, slide 19

VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: Nu handler det om at forsøge at identificere de valg, skridt og handlinger man kan tage i nutiden, for at komme tættere på den fremtid, man drømmer om, altså den ønskværdige fremtid. Øvelsen vil hjælpe deltagerne med at identificere nødvendige handlinger og strategier, der kan implementeres nu for at skabe en bæredygtig fremtid i 2050. Det er her man bliver bevidst om, at ens handlinger i dag former fremtiden, hvilket forhåbentlig betyder, at man ser større værdi og styrke i egen handlekraft.

INSTRUKTION

1. Bed deltagerne om at lukke øjnene og læs slide 19 højt.
2. Bed deltagerne åbne øjnene igen og diskuter følgende spørgsmål med sidemanden:
 - Hvad ser du nu, som du ikke så før?
 - Hvilke konkrete handlinger kan du foretage dig allerede i morgen for at komme tættere på den ønskværdige fremtid?
3. Faciliter en samtale i plenum om, hvad deltagerne ser nu, som de ikke så før.

ØVELSE 8: Overgang til klimahandling

FORMÅL: At identificere konkrete klimahandlinger, som deltagerne kan udføre "i morgen", så de kommer tættere på deres formulerede ønskværdige fremtid.

MATERIALER: Oversigt over fremtider, post-its og skriveredskaber

VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: Med udgangspunkt i forløbet indtil nu og det (forhåbentlig) øgede blik for egen handlekraft og nutidens betydning for fremtiden, skal deltagerne nu finde frem til konkrete (klima)handlinger, som de kan udføre for at gøre fremtiden i 2050 mere bæredygtig. Dermed styrker man sin evne til at se, at man med egne handlinger kan forme fremtiden.

INSTRUKTION

1. Gennemgå i plenum de forskellige fremtider, deltagerne har formuleret, så de forstår og ser forskellen mellem dem (5min.).
2. Med udgangspunkt i den ønskværdige fremtid, stilles spørgsmålet: "Hvilke klimahandlinger kan/skal I lave i dag for at nå jeres ønskværdige bæredygtige fremtid i 2050?"
3. Giv deltagerne 2min. til individuelt at skrive ned på post-its (et budskab pr. post-it), *hvilke mulige klimahandlinger, de ser.*
4. Inddel i grupper og giv deltagerne 8min. i gruppen til at nå frem til 1 fælles klimahandling (1 post-it).
5. Opsamling i plenum. Hver gruppe fortæller kort, hvorfor de har valgt netop den pågældende klimahandling. Løbende samler facilitator post-itsne sammen og sætter dem på oversigten/mappingen under *Klimahandling*.

→ TIP:

Hvis deltagerne ikke kan komme i tanke om nogen klimahandlinger, kan I hjælpe dem på vej med inspiration fra bilag 1, der indeholder en lang liste med mulige klimahandlinger.

FASE 5: KLIMAHANDLING – KONKRETE SKRIDT FREMAD (25 MIN.)

ØVELSE 9: Klimahandling

FORMÅL: At inspirere og opfordre deltagerne til at planlægge og udføre konkrete klimahandlinger for sammen at tage skridt hen imod at tackle klimaudfordringerne.

MATERIALER: Oversigt over fremtider, post-its og skriveredskaber

VARIGHED: 15 min.

Til facilitator: Nu skal der sættes handling bag ordene, så man bliver trænet i, at ens handlinger i nutiden påvirker fremtiden. Man kan nemt komme til at formulere klimahandlinger, man allerede kender, men husk at de gerne skal formuleres med udgangspunkt i den ønskværdige og alternative fremtid, der er arbejdet med tidligere på dagen.

INSTRUKTION

1. Fortæl deltagerne at en del af fremtidsværkstedet er i fællesskab at udføre en klimahandling, og sæt rammerne for, hvordan I har bestemt, det skal ske i jeres lokale kontekst.
2. Med udgangspunkt i øvelse 8, punkt 5, hvor grupperne har præsenteret deres valgte klimahandlinger, skal de nu forhandle om i fællesskab at vælge 1 klimahandling, som de samlet skal udføre. De kan alternativt stemme om klimahandlingerne. Det er hensigten, at de vælger en klimahandling, der er realistisk og meningsfuld for dem ift. den ønskværdige fremtid, de har formuleret.

KLIMAHANDLING

1. Vælg i fællesskab en klimahandling
2. Planlægning – Hvad, Hvem, og Hvornår

- **Hvad:** Definér den specifikke handling og dets mål. Hvad ønsker de at opnå, og hvordan kan de måle succes?
- **Hvem:** Identificér, hvem der er ansvarlig for hver del af handlingen. Hvem samarbejder om hvad, og hvem tager styringen på hvilke dele?
- **Hvornår:** Fastlæg en tidsramme for, hvornår handlingen skal udføres. Er der bestemte datere eller begivenheder, deltagerne kan lægge deres handling op ad for at maksimere synlighed og effekt?

ØVELSE 9: Klimahandling – Fortsat

3. Når klimahandlingen er valgt, skal deltagerne planlægge, hvordan de vil gennemføre den. Gør det klart, at meningen er, at klimahandlingen udføres af dem samlet som gruppe og ikke er noget, de skal gøre individuelt.
 - **Hvad:** Definér den specifikke handling og dets mål. Hvad ønsker de at opnå, og hvordan kan de måle succes?
 - **Hvem:** Identificér, hvem der er ansvarlig for hver del af handlingen. Hvem samarbejder om hvad, og hvem tager styringen på hvilke dele.
 - **Hvornår:** Fastlæg en tidsramme for, hvornår handlingen skal udføres. Er der bestemte datoer eller begivenheder, deltagerne kan lægge deres handling op ad for at maksimere synlighed og effekt? Se evt. årshjul i bilag 2.

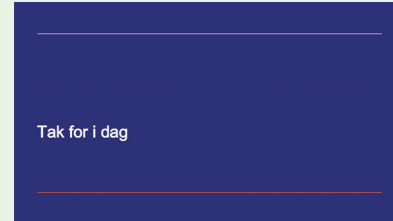
4. Næste skridt: Øvelsen afsluttes med at deltagerne bliver enige om, hvem der gør hvad for at de kan udføre den valgte klimahandling på det valgte tidspunkt.

AFRUNDING OG TAK FOR I DAG – OPSAMLING (5-10 MIN.)

INSTRUKTION

1. Afslut med en samtale om, hvorvidt deltagerne har rykket sig i løbet af dagen med udgangspunkt i deres placering i matricen fra The Polak Game.
2. Giv deltagerne informationer om det videre forløb.
3. Tak for deltagelse og engagement og på gensyn til klimahandlingen.

→ TIP:

Hvis der er tid, kan I vælge at gentage The Polak Game (øvelse 1), for at se om folk har rykket sig på akserne.

EFTER AFHOLDELSE AF FREMTIDSVÆRKSTEDER

Efter fremtidsværkstedet er afholdt skal den fælles klimahandling afvikles af deltagerne. Det skal tilpasses den lokale virkelighed og kan afvikles med det samme, når deltagerne allerede er samlet, eller placeres ind i bibliotekets årshjul som en aktivitet.

Ud over klimahandlingen kan der også være mulighed for at lave en effektiv opfølgning (ikke obligatorisk i projektet), der synliggør resultaterne og holder momentum i gang i den samtale, der er startet. Det kan være med en offentliggørelse af resultater eller dokumentation fra dagen eller klimahandlingen, så det bliver bredt ud til den bredere offentlighed, herunder medier og politikere. Det kan også øge motivationen for deltagerne undervejs i processen med fremtidsværksted og klimahandling, at det tænkes ind i et større perspektiv.

Afvikling af konkret klimahandling: Hvis klimahandlingen ønskes afviklet som aktivitet i bibliotekets årshjul, vil det være oplagt at afvikle den ifbm. en af datoerne i årshjulet som findes i bilag 2. Det kan også øge effektiviteten og synligheden af klimahandlingen, hvis det er knyttet an til større, allerede planlagte event. Se bilag 2 for væsentlige datoer i løbet af året.

Udstillinger og offentliggørelse: For yderligere at synliggøre resultaterne fra værkstedet kan man lave en udstilling, hvor de væsentligste idéer og forslag præsenteres for offentligheden. Denne udstilling kan være fysisk på biblioteket, et andet offentligt sted, eller digitalt, hvor den kan nå et bredere publikum. En udstilling giver også mulighed for at invitere lokale beslutningstagere, borgere og andre interessenter til at se, hvad der blev arbejdet med, og hvilke løsninger der blev foreslået. Her er det også oplagt at deltagerne inviterer deres omgangskreds til at se, hvad de har arbejdet med. For inspiration kan nævnes Litterære Folkehørings udstilling på Albertslund Bibliotek.

Fælles event/præsentation på Klimafolkemødet: Som en del af opfølgningen kan der planlægges et fælles event eller præsentation på det årlige Klimafolkemøde. Dette vil være en god platform til at præsentere værkstedets resultater for en bredere offentlighed, inklusiv politikere, NGO'er og andre aktører, der arbejder med klimaforandringer. Overvej at lave en interaktiv præsentation, hvor deltagerne kan engagere sig og give feedback på de præsenterede løsninger. Dette kan hjælpe med at forankre fremtidsværkstedets resultater i den større klimadagsorden og inspirere til videre handlinger.

Skriftlig og/eller visuel dokumentation af fremtidsværksted og klimahandling: Overvej at udarbejde en detaljeret dokumentation af de diskussioner, idéer og beslutninger, der blev taget undervejs i processen. Denne dokumentation kan derefter deles med lokale politikere og medier for at øge opmærksomheden på initiativet og skabe en bredere offentlig dialog. Dokumentationen kan præsenteres i form af rapporter, infografikker eller videoer, der på en visuel og engagerende måde formidler de vigtigste indsigter.

Løbende kommunikation og engagement: Hvis man vil sikre, at værkstedets resultater ikke går tabt over tid, er det vigtigt med kommunikation. Dette kan omfatte regelmæssige opdateringer til deltagerne, nyhedsbreve, sociale medier eller et dedikeret website, hvor fremskridtene kan følges. Man kan også overveje at skabe en platform for fortsat dialog og samarbejde mellem deltagerne, måske i form af en online gruppe eller et netværk, hvor idéer og ressourcer kan deles. Dette er dog uden for selve projektets ramme, men kan anbefales.

BILAG 1: KLIMAHANDLINGER TIL INSPIRATION

- **Byttemarked:** Kom og byt dine brugte ting med andre – giv det, du ikke længere har brug for, et nyt liv hos en anden.
- **Fællesspisning af Fremtidsmad:** Deltag i en fællesspisning, hvor man udforsker bæredygtige måltider, der kan blive fremtidens mad – smag på nye ingredienser og lær om klimavenlig madlavning.
- **Plantecroquis:** Tegn planter i fællesskab – lær at se detaljerne i naturen og få en kunstnerisk pause.
- **Plantebyttemarked:** Byt dine planter og stiklinger med andre – få nye grønne venner til din have eller bolig uden at købe nyt.
- **Frøbombe-workshop:** Lær at lave frøbomber og sprede blomster og planter i bymiljøer – en sjov og enkel måde at bidrage til biodiversiteten.
- **Repaircafé:** Tag dine ødelagte ting med og få hjælp til at reparere dem – reducer affald og lær at værdsætte håndværk.
- **Sy af genbrug:** Kom og sy nyt tøj af gammelt stof – forvandl dine gamle klæder til noget nyt og unikt.
- **Visible mending:** Lær at reparere tøj på en måde, der gør reparationen synlig og smuk – gør genbrug til en kreativ udtryksform.
- **Spis skraldemad sammen:** Lav og del måltider lavet af mad, der ellers ville være blevet smidt ud – reducer madspild og skab fællesskab omkring bæredygtighed.
- **Fermentering:** Lær at fermentere fødevarer – opdag gamle teknikker, der kan bevare mad og tilføje smag.
- **Bokashi / kompost / mød en orm:** Udforsk komposteringsmetoder og mød de små væsner, der hjælper med at omdanne affald til næringsrig jord.
- **Mikroskop-workshop – mød andre væsner:** Brug et mikroskop til at se de små organismer, der lever omkring os – få et nyt perspektiv på vores skjulte naboer.
- **Lego – byg fremtiden:** Byg fremtidens byer og løsninger med LEGO – en sjov og kreativ måde at tænke på fremtidens muligheder.
- **Blend en bog og lav papir:** Genbrug gamle bøger til at lave nyt papir – lær om bæredygtig produktion og kreativ genanvendelse.
- **Saml skrald sammen og lav skraldekunst:** Gå en tur, saml skrald og lav kunst ud af det – en kreativ måde at gøre noget godt for miljøet.
- **Solarpunk højtlesning udendørs:** Deltag i en udendørs højtlesning af Solarpunk-litteratur – inspirer dig selv med historier om en lys og bæredygtig fremtid.

BILAG 1 – FORTSAT

- **Litteraturvandring:** Tag på en vandretur, hvor vi læser op af naturinspireret litteratur – fordyb dig i både naturen og ordene.
- **Plantefarve-workshop:** Lær at farve tekstiler med naturlige farvestoffer fra planter – en bæredygtig måde at skabe smukke, naturlige farver.
- **Gammeldags klimavenlige teknikker:** Lær at strikke karklude, lave genbrugsnet eller reparere tøj med fokus på holdbarhed – gamle teknikker, der stadig er relevante i dag.
- **Lav en delekøkkenhave:** Skab en fælles køkkenhave, hvor du og andre kan dyrke og dele grøntsager – en praktisk måde at opbygge fællesskab og selvforsyning.
- **Reducer dit dataforbrug:** Udforsk måder at nedskalere dit dataforbrug, mens du stadig opretholder et aktivt socialt liv – en moderne udfordring for en mere bæredygtig livsstil.
- **Bryd fem klimabelastende vaner:** Identificer fem vaner i din hverdag, der belaster klimaet, og få hjælp til at ændre dem – små ændringer kan gøre en stor forskel.
- **Plant en miniskov:** Hjælp med at plante en mini-skov – et lille skridt mod at øge biodiversiteten og bekæmpe klimaforandringer.

→ [Inspirationskatalog fra verdensmåls certificeringen](#)

→ [Klimahandling i fællesskab fra CONCITO/Democracy X](#)

BILAG 2: ÅRSHJUL MED RELEVANTE DATOER TIL AFVIKLING AF KLIMAHANDLING

JANUAR

- FN's Internationale dag for ren energi (26. januar)

FEBRUAR

- FN's internationale dag for bælgfrugter (10. februar)

MARTS

- FN's internationale dag for naturen (3. marts)
- Kvindernes internationale kampdag (8. marts)
- Affaldsindsamling med DN (31 marts – 6. april 2025)
- FN's internationale dag for ingen spild (30. marts)

APRIL

- FN's internationale sundhedsdag (7. april)
- Uge 17 (21. – 27. april 2025)
- International earth day (22. april)
- Klimahandledag (24. april)

MAJ

- Vi cykler til arbejde (hele maj)
- FN's internationale dag for plantesundhed (12. maj)
- Biernes dag (20. maj)

JUNI

- Verdens cykel dag (3. juni)
- FN's internationale miljø dag (5. juni)
- FN's internationale havdag (8. juni)

JULI/AUGUST – SOMMERFERIE

SEPTEMBER

- Naturens Uge – Danmarks Naturfredningsforening (1. – 7. september 2025)
- Verdens Bedste Nyheder kommer på gaden (5. september)
- Danmarks nationale kødfrie uge (8. – 14. september 2025)
- World Cleanup Day – Plastic Change (20. september)

OKTOBER

- Gør din oktober øko – Danmarks Naturfredningsforening (hele oktober)
- International vegetardag (1. oktober)
- World Mental Health Day (10. oktober)
- FN-dag (24. oktober)

NOVEMBER

- Buy Nothing Day! (28. november)
- Vi cykler til arbejde uge (25. november – 1. december 2025)

DECEMBER

- Unesco World Futures Day (2. december)
- FN's menneskerettighedsdag (10. december)

* Bemærk at nogle datoer forskyder sig fra år til år.

BILAG 3: INTEGRATION AF LITTERATUR OG ANDRE BIBLIOTEKSMEDIER OG MIDLER

Litteratur, musik og medier kan spille en vigtig rolle i fremtidsværksteder ved at inspirere og udfordre deltagerne til at tænke ud over deres dagligdagserfaringer. Som eksempel kan guidede fælleslæsninger, hvor deltagerne sammen læser og diskuterer udvalgte tekster, fungere som en indledende aktivitet, der åbner op for nye perspektiver. Dette kan være særligt effektivt, hvis teksterne relaterer sig til de valgte tematiske spor og fremmer refleksion over fremtidige udfordringer og muligheder.

→ [Bæredygtig litteratur fra Koldings bogklub](#)

Inspiration fra tidligere projekter

Det kan være nyttigt at trække på erfaringer fra lignende initiativer, såsom Litterære Folkehøringer fra Albertslund Bibliotek. Disse projekter har vist, hvordan litteratur kan bruges til at skabe dybere samtaler om fremtidens muligheder og udfordringer. Ved at se på, hvordan disse arrangementer blev struktureret, kan man få idéer til, hvordan man kan bruge litteratur i ens eget fremtidsværksted.

→ [Litterære Folkehøringer fra Albertslund Bibliotek](#)

BILAG 4: TEKSTER TIL FORMIDLING INTERNT OG EKSTERNT

Her er to tekster til kommunikation, dels internt til kollegaer/organisation og dels til de borgere, man gerne vil rekruttere. Teksterne er ment som et udkast der kan plukkes i alt efter hvad der giver mening lokalt.

Tekst 1:

Forslag til tekst, der kan sendes til kollegaer i organisationen

Foran os står en større transformation af samfundet. For at leve op til de fælles klimamål skal danskerne gå fra 13 tons CO2 udledning til i første omgang 6 og på længere sigt 3 ton, det kommer til at mærkes og borgerne får brug for at blive klædt på, både med viden, men også med muligheder for selv at handle enten alene eller i fællesskaber.

Her kommer bibliotekerne til at spille en større rolle, dels er vi nu mange steder indskrevet i de lokale klimahandleplaner, og der hvor bibliotekerne ikke er nævnt direkte - er opgaven beskrevet, så det peger på os. Med andre ord, skal vi have svar når kommunen/rådhuset/lokalsamfundet spørger os.

Et af svarene er Futures Literacy LABS, eller fremtidsværksteder, der vil kunne være med til først at skabe håb og derefter føre til konkrete klimahandlinger.

Metoden er udviklet af UNESCO, og vi ser flere og flere eksempler på at "fremtidskompetencer" vinder frem, både nationalt og i f.eks. EU, hvor det at kunne forholde sig til fremtiden på forskellige måder, er en del af 21 skills.

Som en sidegevinst, er det helt oplagt for os som bibliotek, at benytte litteraturen i dette arbejde. Man arbejder her ikke med utopier og/eller dystopier, som vi jo har en del af på hylderne - men med "protopier", prototyper (som vi også kender fra Design Thinking) af fremtider.

Men litteraturen og kunsten kan netop det, som kan være svært for dem der kommer med de tekniske løsninger, den kan inspirere og motivere - tale til hjertet og følelserne om man vil. Og netop det er den største motivation for at få folk til at flytte sig, handle og dermed blive en del af den nødvendige grønne omstilling. Så tænk ikke Futures Literacy LAB som en ny opgave der bare kommer oveni, men som en måde at bruge litteraturen på en ny måde på, en metode til at facilitere borgermødet så det leder til handling og ikke mindst en mulighed for at rekruttere nye målgrupper.

Vi håber I vil tage godt imod SAMMEN OM FREMTIDEN - for hvis en del af løsningen på fremtidens udfordringer står på vores hylder, skulle vi måske til at komme i gang ...

Tekst 2:

Forslag til tekst, der kan sendes til borgere som invitation til fremtidsværksted

VIL DU VÆRE MED TIL AT GENTÆNKE FREMTIDEN?

Kom med til fremtidsværksted og styrk dine fremtidskompetencer, når vi i fællesskab skal gentænke vores fælles fremtid i en grøn og bæredygtig retning. På dagen vil vi sammen bevæge os fra pacificerende fremtidsforestillinger til håb og handlemuligheder, hvor f.eks. nye mere bæredygtige fremtidsbilleder kan etableres som alternativ til eksisterende klimadystopier. Vi skal også udføre konkrete klimahandlinger og mærke, at vi kan være med til at gøre en forskel.

Med projektet SAMMEN OM FREMTIDEN ønsker vi på bibliotekerne altså at sætte rammerne for, at der kan skabes nye fremtidsbilleder, der giver håb og inspirerer til handling. Gennem generationsmøder mellem unge og voksne 60+ skaber vi et afsæt for nye fælles forståelser af og håb for en grøn fremtid – for alle.

Ved hjælp af metoden Futures Literacy eller “fremtidskundskab”, udarbejdet af UNESCO, arbejder vi med en demokratisering af fremtiden i form af tilegnelse af færdigheder og sprog, der giver mulighed for at tage del i den demokratiske debat.

Fremtidsværkstedet finder sted på [BIBLIOTEK]
d. [DATO og TID].

Er du interesseret i at høre mere eller tilmelde dig dagen, så kontakt xxx.

BILAG 5: POTENTIELLE DELTAGERE INDENFOR MÅLGRUPPERNE

Voksne 60+:

Det er oplagt at henvende sig til eksisterende grupper og initiativer, som allerede har fokus på bæredygtighed og samfundsengagement. Eksempler på sådanne grupper er:

- **SAMMEN OM VERDENSMÅL's rejsehold:** Dette initiativ er rettet mod at engagere seniorer i arbejdet med FN's Verdensmål og kan være en god kilde til motiverede deltagere.
- **Aktive seniorer:** Her kan man finde seniorer, som er interesserede i at bidrage aktivt til samfundet, herunder i miljø- og klimarelaterede projekter.
- **REPAIR Café og Grønne Værksteder:** Disse platforme tilbyder allerede aktiviteter, der fokuserer på bæredygtighed, og kan være en god ressource til at finde deltagere med erfaring inden for grønne initiativer. Man kan læse mere om Grønne Værksteder på deres hjemmeside: [Grønne Værksteder](#).

Unge:

For at engagere unge i projektet, kan det være en fordel at samarbejde med lokale uddannelsesinstitutioner og ungdomsorganisationer:

- **FGU, NEXT, Gymnasier, og Ungdomsskoler:** Disse institutioner har unge, som er i gang med deres uddannelse og ofte søger efter projekter og aktiviteter, hvor de kan gøre en forskel.
- **Klimabevægelsen, Ungeklimaråd og Ungeråd:** Unge, der er engagerede i klima- og miljøspørgsmål, er ofte organiseret i disse råd og bevægelser. De er motiverede for at deltage i initiativer, der arbejder mod en mere bæredygtig fremtid.
- **Ungdomshuse og andre lokalt aktive grupper:** Lokale ungeorganisationer og -huse tilbyder ofte platforme, hvor unge kan mødes og samarbejde om projekter, der er vigtige for dem.
- **DB2030 er partner i RE:WAIRs projekt CRAFTIVISM**, herigennem kan der også skabes kontakter med unge om tøjspild/recycling. [Læs mere om CRAFTIVISM universet.](#)

BILAG 5 – FORTSAT

Grønne ildsjæle:

Hvis man ønsker at rekruttere personer med en passion for miljøet, kan man tage kontakt til [Grønne Nabofællesskaber](#). Dette netværk består af borgere, der arbejder for bæredygtige lokalsamfund, og de kan hjælpe med at formidle kontakten til grønne ildsjæle.

Man kan rekruttere gennem deres Facebook-gruppe, som er opdelt i lokale fællesskaber, eller ved at kontakte dem direkte via deres hjemmeside. De grønne ildsjæle er ikke nødvendigvis defineret som 60+ eller unge, men de vil kunne bidrage med engagement og viden omkring klimahandlinger.

Intern rekruttering på biblioteker:

Når der skal rekrutteres kollegaer på bibliotekerne til at medvirke til, facilitere eller på anden måde bidrage til fremtidsværkstederne er det væsentligt at huske, at fremtidsværkstederne ikke behøver at være endnu en ting, der lægges oven i den øvrige arbejdsgang.

Tværtimod er det en mulighed for at sætte eksisterende kompetencer i spil, f.eks. arrangements erfaring, guidede fælleslæsning, viden om litteratur, m.m. Ligeledes kan afholdelse af både fremtidsværksteder og klimahandlinger tænkes som aktiviteter i eksisterende årshjul og behøver altså ikke ligge ud over den øvrige drift.

Futures Literacy og fremtidsværksteder kan også bruges som internt arbejdsredskab. En måde at få det forankret i organisationen kan være at præsentere det til fælles møder eller workshops i forbindelse med strategi-, personale dage eller lign.

